

que en dóna SSiv. dels a. 1271, 1329, sabem que ja hi havia majoria cristiana, des de la conversió en massa, per obra dels sermons de St. Vicent Ferrer, si bé hi quedà una mesquita en temps del «Patriarca... Beato...»: «malum exemplum: --- cum averti prorsus debere, ut nullum ejus supersit vestigium», tot i que encara hi quedaven 75 llars morisques junt amb 100 de cristians.¹

De l'antigor summa de la seva fabricació ceràmica els testimonis vénen de molt lluny; o almenys n'hi hagué els remots antecedents suggerits per les troballes romanes i pre-romanes, i els testimonis ja ben concrets de la ceràmica des de l'E.Mj. reconquerida; veg. el treball de SSiv. sobre *Arqueologia y arte valencianos*, en GGRV, vol. general (veg. més biblgr. antiga en Lz.Vargas (c. 1774) II, 85).

No hi ha prova millor, en qualitat de testimoni indirecte, que el repertori del lèxic peculiar, català i romànic i en gran part heretat de l'àrab, que en publicà Almela i Vives (ed. per la *Soc. Castellon. Cult.*). Curiós i singular testimoni l'ús de *manisa* com a subst.: les rajoles o *taulellets* de ceràmica es denominen *manises* o *manisetas* per tot el País Valencià. Sanchis Guarner (*Els Pobles Val. parlen* III, 110), on llegim tristament deformada, una cobra popular recollida per ell a Cullera, que restitueixo així, segons la rima i el metre, «Rajoleta o canalell, / ferro o fusta o taulell, / careta de *manisa!*», que entenc com amoreta, entre falaguera i agradolça, dirigida a una xiqueta de colors vives i violades, com una *manisa*, rajoleta o teulella de canal etc. (el follet malèfic de la impremta, a qui l'obra present deu també manta intervenció tan inoportuna com malèvola, ho ha desfigurat posant-hi, contra rima i ritme, *canal* per *manisa*, i *manisa* per *canalell*).

És una indústria ben antiga, els productes de la qual, sobreisqueren aviat del P.Val.; no sé ben bé fins a on:² ja era famosa, p. ex., a les Illes, en el S. XVI: «plats i scudelles i rajoles, així de *Manís* [sic] y sivillanes, com pots i albúrnies d'apothecaris, y altres obres del seu art, que no's fan en Mallorca» a. 1560 (*BSAL* IV, 47b).

PARÒNIMS. *Manises*, tinc nota d'un lloc del mateix nom en te. d'Alacant, (17-x-1963) amb manca de detalls que enterboleix tota conjectura, sobre si pot o no, ser mer succedani del de la vila del Túria. Impossible, a base de les dades, deduir si pot ser a la vora de *Manises* (o idèntic ??) o lluny, un *Benamanices* d'un doc. de 1273-4: «donación a Roger de Lauria --- de la alqueria llamada *Rabal Abinçarco*, sita en te. de Alcalà,³ y que divide la alqueria de *Benamanices* de la de Eximen Çapata» (*MtzFdo. DocValACA* I, 615).

Els més importants són els dos parònims següents, preciosos, perquè amb llur *e*, conforme al tipus ge-

neral de la imela valenciana, confirmen la nostra etimologia, en forma esclatant.

1) Barranc de *Manesa* (pron. *manéza*, muntanya amunt del te. de Barx, dalt de la Vallidigna (1962, XXXI, 187.26, 188), és a l'entrada de la vall de Barx prop del camí de Pinet, lloc cèntric dins la vall, a 1k5 del poble, 200 me. per damunt: el millor mirador. Com que la Vallidigna es deia Alfàndec de Marinyén, i allí hi havia una alqueria i terme d'Alcalà (SSiv., 54): potser aquell *Benamanices* de 1273 (supra) era el mateix que aquest barranc de *Manesa*, afegint-seli el mossàr. *Bena* < PINNA 'penya': bon mirador des de dalt d'una penya.

2) Collada, cova i corral de *Monetze* a la muntanya del Coll de Balaguer, 30 k. al NE. de Tortosa, a 630 alt. a continuació de la Tossa de *Genessies* (art. supra): es tramunta anant de Vandellòs a Tivissa (Iglésies-Sant. *Guies* II, 327, 237): bon bellesguard des de dalt d'aqueixa collada, de cara a mar... Aquí *-tz* africada (com en les mencions de *Manises* en Muntaner i *Manitzes* de 1363 i 1404, però amb conservació de la *-é-* etimològica, i amb *mo-* en lloc de *ma-*, preformatives que estaven molt confoses en hispano-àrab.

¹ Lapeyre p. 41: 45 mor. el 1563, 158 el 1572, 71 el 1602, i 75 el 1609 junt amb 52 cristians vells (150 segons Boronat-Reglà).—² No escau a aquest llibre investigar si vénen d'una antiga exportació de la ceràmica manisera, uns curiosos i incerts indicis, que no puc deduir sinó d'unes coincidències onomàstiques. *Mâniza* nom de persona femení, a Algèria (*GGA*). *Manissa* nom d'una població industrial a la costa jònica de Turquia, prop d'Esmirna (en un reportatge sobre Turquia, p.p. *Die Weltwoche* de Zuric, 3-VIII-62., p. 3).—³ És *Alcalà d'Alfàndec*, o el d'Eixivert, o el de la Jovada o la vall d'Alcalà-Montroï-Llombai?

Maniu, Vall de ~, V. *Manola*

MANLLADA i La MANDURANA

1) *Cingles de Manllada*, a l'Alta Garrotxa, entre Riu i Talaixà.

2) *La Mandurana*, a Andorra: nom d'un vessant meridional de la vall de la Valira, en el terme de Canillo: ben marcada en el mapa del Consell (a. 1976).

ETIM.

(*I*), i potser tots dos, deuen ser compostos del cat. *mā(n)*, aplicat a un costat de carrer, d'un riu o d'una vall: tal com es diu «és a *man* dreta» i més dialectalment «a la *man* de dalt, a la *man* d'avall»: *DECat*. V, 319a31ss.; i a la *man* solana 'al costat solei de la vall' (319a36). Els *Cingles de Manllada*, com els descriu Mrn.Vayreda (*EntreDL*, I, 80 etc.), són una am-